

SIMON TRPČESKI

klavir / piano

Dirigent / Conductor:

VASILIJ PETRENKO

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

SLOVENIAN PHILHARMONIC ORCHESTRA

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ
AT THE HEART OF YOUR EXPERIENCE

Ljubljana, **20. 6. – 3. 9. 2023**

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The founder of the Ljubljana Festival is the City of Ljubljana.

Mestna občina
Ljubljana

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2023 je župan Mestne občine Ljubljana
Zoran Jankovič. / *The Honorary Patron of the 2023 Ljubljana Festival is the
Mayor of the City of Ljubljana, Mr Zoran Jankovič.*

Ponedeljek, 10. julij 2023, ob 20.00
Monday, 10 July 2023, at 8.00 pm
Gallusova dvorana / Gallus Hall, Cankarjev dom

SIMON TRPČESKI

klavir / piano

Dirigent / Conductor:

VASILIJ PETRENKO

ORKESTER SLOVENSKE

FILHARMONIJE

SLOVENIAN PHILHARMONIC

ORCHESTRA

MIRAN KOLBL

koncertni mojster / concertmaster

Program / Programme:

S. Rahmaninov: Koncert za klavir in orkester št. 2 v c-molu, op. 18

Piano Concerto No. 2 in C minor, Op. 18

Moderato

Adagio sostenuto

Allegro scherzando

D. Šostakovič: Simfonija št. 10 v e-molu, op. 93 / *Symphony No.*

10 in E minor, Op. 93

Moderato

Allegro

Allegretto

Andante - Allegro

Za **Sergeja Rahmaninova** (1873–1943) težko rečemo, da je bil poslednji ruski romantik, saj je živel v državi, v kateri je bila slogovna konservativnost družbena zapoved. Bil pa je eden tistih skladateljev 20. stoletja, ki so ostali zvesti romantičnemu slogu, tudi ko je glasba že prehajala v modernizem. Primerjava s Skrbabinom, sošolcem na Moskovskem konservatoriju, ki je pisal atonalno in sledil ekspresionističnim tokovom, ponuja prikaz široke raznovrstnosti skladateljskih slogov zgodnjega 20. stoletja. Čeprav so glasbo Rahmaninova nekateri označevali kot staromodno, je znal najti pot do poslušalca, ga navdušiti za klasičnost s tem, da mu je znotraj tradicije ponudil nekaj novega in samosvojega. Ni izumljal harmonskih postopkov, več pozornosti je posvetil melodijam in teksturi, ki so zvenele kot nekaj novega, pa vendarle že znanega. Njegova glasba združuje vplive skladateljev zahodne Evrope, kot sta Mendelssohn in Chopin, z ruskimi elementi ortodoksne liturgične glasbe in Čajkovskega.

V **Koncertu za klavir in orkester št. 2 v c-molu, op. 18** najdemo tisto, kar ga najbolj odlikuje: strastno in melodično zvočnost. *Rach 2*, kot ga označujejo v žargonu, je napisal leta 1900 (prva izvedba je bila leto zatem), kot eno prvih del po osebnotnem zlomu, ki se je začel nekje v letu 1897 po porazni krstni izvedbi njegove prve simfonije pod taktirko (domnevno vinjenega) Glazunova. Za popoln polom je poskrbela kritika Cesarja Cuija, ki je poslušalstvu dal prav, ko se je naslajalo nad porazom človeka, ki je bil izključen s Sankt-peterburškega konservatorija. Spregledali pa so, da je ta isti človek končal študij z vsemi najvišjimi ocenami na Moskovskem konservatoriju. Tanko rezilo živčnega zloma, po katerem je Rahmaninov takrat hodil, ga je pahnilo v popivanje in depresijo. Prepričan, da ni zmožen več komponirati, se je vse bolj osredotočal na koncertno udejstvovanje. Ko pa je postala tresavica rok tako močna, da ni zmožgel več igrati, se je leta 1900 odločil za obisk pri dr. Nikolaju Dahlu, moskovskem specialistu za nevropsihologijo. Vsak dan več mesecev je obiskoval terapijo, na kateri ga je doktor pod hipnozo povlekel iz teme. Pod njegovim avtogenim treningom je začel pisati drugi klavirski koncert, pisal ga je hitro, z lahkoto in ustvaril enega najbolj fascinantnih klavirskih koncertov v zgodovini glasbe. Posvetil ga je dr. Dahlu v znamenje hvaležnosti. Nikoli več se Rahmaninov ni bil prisiljen spopadati z depresijo, kljub včasih težkim življenjskim okoliščinam. Preživel je primarno kot pianist, zlasti potem ko se je po letu 1917 za vedno preselil v Kalifornijo.

Najpogostejša razlaga **Simfonije št. 10 v e-molu, op. 93 Dmitrija Šostakoviča** (1906–1975) je, da je delo prikaz Stalinovega režima in vseh milijonov mrtvih, ki so v tistem času umrli v Sovjetski zvezi. Tudi Šostakovič je krepilje te oblasti občutil na lastni koži: javno je bil ožigosan, njegova dela so prepovedali in njega skorajda imeli za sovražnika ljudstva. Šostakovič je bil tako kot Prokofjev in Hačaturjan cenzuriran, ker naj bi pisal po besedah partije »formalistično glasbo«, kar je bila koda za disonanco in izraz negativnih čustev, cinizma. Veliko olajšanje je sledilo po Stalinovi smrti leta 1953. Takrat je Šostakovič napisal svojo *Simfonijo št. 10* z mislijo nanjo se je poi-

graval veliko pred tem, vendar je iz varnostnih razlogov ni napisal. Nenehni boji, ki jih je imel s komunističnimi avtoritetami, so pustili na skladatelju pečat; do Stalinove smrti je postal travmatiziran in celo paranoičen. Umaknil se je v nekoliko bolj konservativno kreativnost. Salomon Volkov je v *Spominih* zapisal skladateljeve besede: »Upodobil sem Stalina v glasbi svoje nove simfonije, 10. Napisal sem jo takoj po Stalinovi smrti in nihče do sedaj se ni vprašal, o čem je. Je o Stalinu in Stalinovih letih.« Danes ko Šostakovičeva glasba zaseda eno najpomembnejših mest med sovjetskimi skladatelji 20. stoletja, lahko pri razumevanju te simfonije vzamemo to za izhodišče, *Simfonija* pa je veliko več kot to. Ob krstni izvedbi je doživela velik uspeh, kar ni bilo najbolj všeč Skladateljskemu združenju. Podalo je negativno noto, da je »nerealistična in pesimistična«, na koncu pa spravno izjavilo, da je »optimistična tragedija«. Simfonijo odpre dolg *Moderato*, ki zavzema polovico celotnega dela. Razpoloženje je temačno in polno obupa. Drugi stavek je v obliki koračnice in je glasbeni portret Stalina, prav tako je turbulenten in grenak. Tretji, ki izkazuje značaj valčka, vključuje Šostakovičev moto, njegov glasbeni podpis, ki ga sestavljajo note D-(E)s-C-H kot DSch (zapisano po nemško). Tudi ta stavek je po značaju tragičen. Četrti pa se končno odpre k svetlobi, čeprav za kratek čas povzema nekaj temačnosti iz uvoda, razpoloženje postane radostno. Simfonija se konča v ekstatičnem veselju, v triumfu zmagoslavja.

.....

Makedonski pianist **Simon Trpčeski** (1979) je mednarodno prepoznaven kot virtuoz z globoko ekspresivnostjo in odrsko karizmo. Svojo bliskovito kariero je začel pred 20 leti kot BBC-jev umetnik nove generacije (New-Generation Artist). Sodeloval je z več kot sto orkestri na štirih celinah. Med temi so Londonski simfonični orkester, Francoski državni orkester, Kraljevi orkester Concertgebouw, Dresdenska filharmonija, pogosto igra kot solist z Orkestroma iz Filadelfije in Clevelanda, losangeleškimi in newyorškimi filharmoniki ter simfoniki iz Čikaga, San Francisca, St. Louisa, Seattla in Baltimora. Nastopa tudi z Orkestri Nova Japonska, Seul in Hongkonški filharmoniki, kot tudi največjimi avstralskimi simfoničnimi orkestri in Nove Zelandije. Kot solist igra pod taktirko dirigentov, kot so Lorin Maazel, Vladimir Aškenazi, Gustavo Dudamel, Charles Dutoit, Andris Nelsons, Antonio Pappano, Vasilij Petrenko ... S Kraljevim filharmoničnim orkestrom iz Liverpoola in dirigentom Vasilijem Petrenkom je posnel vse štiri klavirske koncerte Rahmaninova ter druge mojstrovine ruske romantične glasbe. Kot solist nastopa na recitalih po vsej Evropi, ZDA in na Japonskem. Redno koncertira v dvorani Wigmore v Londonu. Je ambasador makedonske kulture. S projektom Makedonissimo utrjuje ugled kulturne dediščine rodne države po evropskih državah in drugod po svetu. Leta 2009 je dobil red za zasluge makedonskega predsednika države, leta 2011 pa še naziv nacionalni makedonski umetnik. Diplomiral je na Univerzi v Skopju pri Borisu Romanovu. Leta 2003 mu je Kraljevo filharmonično združenje v Londonu podelilo nagrado mladi umetnik.

Vasilij Petrenko (1976) je glasbeni direktor Kraljevega filharmoničnega orkestra iz Londona, šef dirigent Mladinskega orkestra Evropske unije in umetniški vodja Državnega akademskega simfoničnega orkestra Rusije. Bil je šef dirigent Kraljevega filharmoničnega orkestra iz Liverpoola (2006–2021), Filharmoničnega orkestra iz Osla (2013–2020), glavni dirigent Nacionalnega mladinskega orkestra Velike Britanije (2009–2013) in glavni gostujoči dirigent Gledališča Mihajlovski v Sankt Peterburgu, kjer je kot rezidenčni dirigent začel svojo kariero (1994–1997). Študij je opravil na Sanktpeterburškem konservatoriju, kjer se je izpopolnjeval pri uglednih glasbenikih, kot so Ilja Musin, Mariss Jansons in Jurij Temirkanov. Sodeluje z najprestižnejšimi orkestri, med katerimi so Berlinska filharmonija, Simfonični orkester Bavarskega radia, Gewandhaus iz Leipziga, Londonski simfonični orkester, Londonska filharmonija, Državna akademija sv. Cecilije, Sanktpeterburška filharmonija, Francoski državni orkester, Simfonična orkestra NHK in Sydney, vodil je Orkestra iz Filadelfije in Clevelanda, Filharmonični orkester Los Angeles, Simfonične orkestre San Francisco, Boston, Čikago in Montreal. V repertoarju ima več kot trideset oper in dirigira na odrih, kot so v Glyndebourne Festival Opera, Državna opera v Parizu, operni hiši v Zürichu in Metropolitan v New Yorku ter v Bavarski državni operi. Mednarodno priznanje je dobil s posnetki kot dirigent s Kraljevim filharmoničnim orkestrom iz Liverpoola in zdaj tudi s Filharmoničnim orkestrom iz Osla.

Orkester Slovenske filharmonije se lahko skupaj s svojimi predhodnicami (Academio Philharmonicorum (1701), Filharmonično družbo in prvo Slovensko filharmonijo) pohvali z bogato tradicijo, kar ga uvršča med najstarejše podobne institucije v Evropi. Z vso polnostjo je zaživel leta 1947, ko je bila ustanovljena Slovenska filharmonija. Orkester je nenehno rasel, za kar so bili odločilnega pomena najprej domači stalni dirigenti, potem pa tudi številni slavni dirigentski gostje, kot so Carlos Kleiber, Riccardo Muti, Charles Dutoit in Daniel Harding, ter solisti največjega mednarodnega slovesa. Ljubljanskemu občinstvu ponuja raznolike abonmajske cikle, ki vključujejo standardni orkestrski repertoar 18. in 19. stoletja ter tudi najsodobnejšo glasbo in glasbo starejših slogovnih obdobij. V zadnjih desetletjih so turneje in gostovanja Orkester Slovenske filharmonije vodili v najprestižnejše dvorane in na odmevne festivale po vsem svetu. Od leta 2019 je Orkester Slovenske filharmonije tudi rezidenčni orkester Festivala Ljubljana.

Metka Sulič

.....

Vasily Petrenko has worked with many of the world's most prestigious orchestras, and has built up an extremely strong profile of successful studio recordings. Highlights include symphonic cycles by Shostakovich, Rachmaninoff and Elgar, which he recorded with the Royal Liverpool Philharmonic Orchestra. Petrenko is director of

the Royal Philharmonic Orchestra in London and chief conductor of the European Union Youth Orchestra. Former positions include chief conductor of the Oslo Philharmonic Orchestra and the State Academic Symphony Orchestra of the Russian Federation. Under his baton, the **Slovenian Philharmonic Orchestra** will first perform Rachmaninoff's popular Piano Concerto No. 2, which stands out for its contrasting lyrical themes. The soloist will be **Simon Trpčeski**, critically acclaimed for his virtuosity, deeply expressive approach and charismatic stage presence. He has worked with more than 100 orchestras worldwide, and with many renowned conductors, and has a longstanding collaboration with the Royal Liverpool Philharmonic Orchestra and Petrenko. Trpčeski is also committed to strengthening the cultural image of his native Macedonia. The programme will conclude with Shostakovich's Symphony No. 10, the second movement of which is a musical portrait of Stalin, who persecuted the composer. (Jan Prepadnik)

NAPOVEDNIK / TO BE ANNOUNCED:

Torek, 11. julij 2023, ob 20.00

Tuesday, 11 July 2023, at 8.00 pm

Gallusova dvorana / *Gallus Hall*, Cankarjev dom

ANA NETREBKO, sopran / *soprano*

JUSIF EJVAZOV, tenor

ELENA ŽIDKOVA, mezzosopran / *mezzo-soprano*

ŽELJKO LUČIČ, bariton / *baritone*

Dirigent / *Conductor*: **MICHELANGELO MAZZA**

**Simfonični orkester RTV Slovenija / RTV Slovenia
Symphony Orchestra**

Slovenska
filharmonija

Orkester Slovenske filharmonije je rezidenčni orkester Festivala Ljubljana 2023. / *The Slovenian Philharmonic Orchestra is the resident orchestra of the 2023 Ljubljana Festival.*

Izdal / *Published by*: **FESTIVAL LJUBLJANA**, julij / *July* 2023

Zanj / *For the Publisher*: **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja, častni član Evropskega združenja festivalov / *General and Artistic Director, Honorary member of the European Festivals Association*

Besedila / *Texts*: **METKA SULIČ, JAN PREPADNIK**

Prevod / *Translation*: **AMIDAS, d. o. o.**

Oblikovanje / *Design*: **ART DESIGN, d. o. o.**

ljubljanafestival.si

www.facebook.com/ljubljanafestival

www.instagram.com/festival_ljubljana/

www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana

Glavni sponzor / General sponsor:

Sponzorji 71. Ljubljana Festivala / Sponsors of the 71st Ljubljana Festival:

Sponzorji posameznih prireditev / Sponsors of the individual events:

Glavni medijski sponzor / General media sponsor:

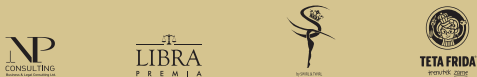
Medijski sponzorji / Media sponsors:

Uradna vina / Official wines:

Prijatelji Festivala Ljubljana / Friends of Ljubljana Festival:

Partnerji Ljubljana Festivala / Ljubljana Festival partners:

Uradni prevozniki / Transport partners:

Vstopnice / Tickets: ljubljanafestival.si, Eventim, blagajna Kržank, bencinski servisi / Kržanke Box Office, gas stations

Več informacij / More information: ljubljanafestival.si

Festival Ljubljana si pridržuje pravico do sprememb v programu in prizoriščih.
The Ljubljana Festival programme and venues are subject to change.